

גיליון כ"ז

חודש אדר

תשפ"א

תפילה באהבה – הלימוד השבועי

וטהר ליבי שאזנה להתפלל

רבני בתי ספר צוותי חינוך תלמידים והורים יקרים,
יהי רצון שיתקבלו תפילותינו ברצון לפני שוכן מרומים!

הרב משה הרשטיק
– מכון התורה והארץ

יום א – א' ניסן (ר"ח)

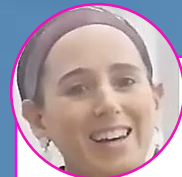
חצי הלל

ברכת האילנות

אחת בשנה, כשאילנות מאכל פורחים, מברכים ברכת האילנות: "...שלא חסר בעולמו כלום, ובָּרָא בּוֹ בְּרִיּוֹת טוֹבוֹת וְאֵילָנוֹת טוֹבִים, לְהִנּוֹת בָּהֶם בְּנֵי אָדָם."

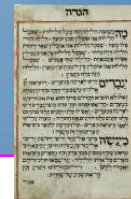
כשהטבע חוזר לחיים לאחר החורף, גם האדם מתחדש. הוא יוצא מהמיצרים שלו, מביט סביב, רואה את היופי, את הבלבול, את הפרחים, מתלהב ומפנים: אכן, לא חסר דבר בעולמו. זריזים במצוות מברכים את "ברכת האילנות" כבר בראש חודש ניסן. עדיף לצאת לטבע ולברך ברוב עם. מברכים על שני אילנות, רצוי שיהיו מינים שונים. לא מברכים על עצים שנעשתה בהם הרכבה אסורה או שפירותיהם אסורים משום עורלה. מי שלא ברך בחודש ניסן, יכול לברך אחר כך, כל זמן שיש עוד פרחים על העצים. מנהג הספרדים והמקובלים לברך רק בחודש ניסן. הטבע מתחדש ואנחנו יוצאים לחירות.

הרבנית אביטל יומטוביאן

יום ב – ב' ניסן

מה נשתנה?

לצעירים

אחד השירים שמאפיינים את חג הפסח, את ליל הסדר, שכל הילדים הקטנים כל כך מחכים לו, זהו השיר "מה נשתנה". מה משמעות השיר ולמה בעצם הוא פותח את אמירת ההגדה? השיר "מה נשתנה", שבדרך כלל שרים אותו הילדים הצעירים, זה השיר שבו אנחנו שואלים: "במה שונה הלילה הזה מכל הלילות?" אנחנו שואלים ארבע שאלות וכל אחת מהן מאפיינת משהו אחר בלילה הזה, כשהדגש הוא לשים לב שהלילה המיוחד הזה, שבו נולד עם ישראל, שבו נוצר העם המיוחד הזה, לא יעבור סתם ככה, אלא אנחנו נשים לב לפרטים, אנחנו נלמד. ולכן דווקא הילדים הקטנים אלה הילדים שתמיד יודעים לשאול "למה", שלא מקבלים את המציאות כמובנת מאליה, דווקא אתם הילדים, אתם פונים למבוגרים ואומרים: "אנחנו רוצים שתלמדו אותנו במה שונה הלילה הזה? במה הוא מיוחד?" ואנחנו שואלים ארבע שאלות: "שָׂפָקְל הַלֵּילוֹת אֲנִי אוֹכְלִים חֶמֶץ וּמֶצֶה..." יש כל מיני סוגי מאכלים: עוגיות, קרקרים, מצות, לחם. הלילה הזה אנחנו נאכל דווקא מצה. כל הלילות אנחנו אוכלים כל מיני ירקות והלילה הזה, הדגש המיוחד, אנחנו נברך על אכילת מרור. בכל הלילות אנחנו לא טובלים, אנחנו לא מכניסים איזשהו מאכל לתוך מטבל מיוחד, והלילה הזה שתי פעמים! וכל הלילות אנחנו יושבים בכל מיני צורות ישיבה: שוכבים, יושבים והלילה הזה כולנו מסובים!

ובעצם כל שאלה מפנה אותנו לזווית מסוימת של ליל הסדר. "חג החירות": בלילה הזה אנחנו מודים בעזרת אכילת מצה, אנחנו אוכלים לחם עני, המצה היא כזאת עניה ודקה. אנחנו מודים לקב"ה שהוא הוציא אותנו במהירות לפני שהבצק עוד הספיק להחמיץ. בלילה הזה אנחנו נאכל מרור כדי לזכור כמה מר, כמה קשה היה לאבותינו בארץ מצרים. בלילה הזה אנחנו נשב בדרך של "חירות". בלילה הזה אנחנו גם נטבול שתי פעמים, כשהסיבה היא לגרום לנו להתעניין, כי אנחנו הילדים רוצים לעבור את הלילה המיוחד הזה מתוך כמה שיותר לימוד והבנה והערכה של המתנה הגדולה שהקב"ה נתן לנו בזה שהוא הוציא אותנו ממצרים. אז אנחנו פותחים את אמירת ההגדה בארבע שאלות. ארבע שאלות כדי ליצור עניין, כשהמענה יהיה במהלך ההגדה: "עֲבָדִים הָיִינוּ לְפָרַעַה בְּמִצְרַיִם, וְנִצְיָאנוּ... בְּיַד חֲזָקָה וּבְזְרוֹעַ נְטוּיָה". אנחנו שואלים את השאלות האלה מתוך רצון להיות פתוחים לקבל תשובות, כדי לעבור את הלילה הזה מתוך הודיה על הזכות הזאת, שהקב"ה בחר בנו והוציא אותנו ממצרים לחירות. שיהיה לנו חג שמח וכשר!

הרב יוסף צבי רימון

יום ב - ב' ניסן

לבוגרים

מה נשתנה?

"מה נשתנה, הלילה הזה, מכל הלילות?". בדבר הזה אנחנו פותחים את ההגדה של פסח, למעשה את 'המגיד'. למה צריך לשאול שאלות? למה כל כך חשוב לפתוח את ליל הסדר בשאלות? הגמרא מספרת בפסחים דף קט"ו, שאב"י היה ילד קטן, והוא שאל בפסח איזו שאלה: למה עוקרים את השולחן? והדוד שלו אמר לו שכבר לא צריכים להגיד 'מה נשתנה'. יש עניין לשאול שאלות אפילו אם הם לא תמיד תהיינה קשורות לגמרי ליציאת מצרים. ולמה יש עניין לשאול שאלות? כדי שהילדים יהיו מעורבים, ישאלו שאלות בדבר אחד, אחרי זה ישאלו בדבר אחר, בסוף ישאלו גם על הדברים החשובים, על יציאת מצרים, על גאולה. אבל כנראה שיש עוד סיבה. הגמרא בפסחים קט"ז אומרת, אם אדם נמצא לבד, אף אחד לא נמצא איתו - שואל את עצמו. מה הרעיון לשאול את עצמך שאלות? או שאתה יודע, או שאתה לא יודע. אז אולי לשאול שאלות כדי לבדוק אם אתה יודע את הסיפור? אבל יכול להיות שיש כאן עוד עניין. לשאול שאלות פירושו שאנחנו מוכנים להשתנות. אנחנו לא מקבלים את המציאות כמו שהיא. אנחנו מוכנים לקבל שינוי, לא סתם שואלים שאלות, אלה "מה נשתנה הלילה הזה", במה שונה הלילה הזה מלילות אחרים? ביציאת מצרים קרה דבר לא יאומן: עם של עבדים יצא לחירות. לא היה דבר כזה בהיסטוריה. הקדוש ברוך הוא נתן בנו את החירות הפנימית, קיבלנו את היכולת להשתנות. אחד ההבדלים בין עבד לבן חורין, שעבד הוא אדם תקוע. עבד לא משתנה, לא מתפתח, אנחנו בני חורין הלילה. אנחנו יכולים להשתנות, מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות. שואלים שאלות, מכינים את עצמנו לשינוי. מי שגומר את ליל הסדר בדיוק כמו שהוא נכנס אליו, משהו לא בסדר. אנחנו צריכים בליל הסדר לקבל החלטות, לקבל שינויים, איך אנחנו נהיה יותר טובים, איזה דברים נעשה יותר טוב, איך נצליח לקבל כוחות לעזור לאנשים, לקיים מצוות? קיבלנו את הכח להשתנות בליל הסדר, להתעלות, להתפתח, לצאת לחירות. בעזרת ה' שנצליח.

הרב עמיחי נחשוני

יום ג - ג' ניסן

"והיא שעמדה"

"והיא שעמדה לאבותינו ולנו, שלא אָסֵד בלבד עַמֵּד עֲלֵינוּ לְכָלֹתֵנוּ, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצִילֵנוּ מִיָּדָם"

תלמידים יקרים נשאלת השאלה, מי זאת 'היא' שעמדה לאבותינו ולנו?
אתה יודעים שאת השאלה הזאת שאלו לפני הרבה מאוד שנים. יש הרבה תשובות מה זאת 'והיא'. אחת מהתשובות כתובה בספר 'ישמח ישראל' אותה כתב רבי ירחמיאל ישראל דנציגר. הוא היה אדמו"ר בפולין, והוא כותב ש'והיא' זו האמונה. האמונה היא זאת שעמדה לאבותינו ולנו. למרות שרצו לכלותנו, הקדוש ברוך הוא הצילנו מידם. בזכות האמונה שלנו ה' הציל אותנו מהמצרים, אך לא רק מהמצרים, אלא בכל דור ודור. בכל דור ודור הקדוש ברוך הוא הצילנו מידם. הקדוש ברוך הוא הציל אותנו מהמצרים, הקדוש ברוך הוא הציל אותנו מהמן, מהיוונים, מהרומאים... מכל אויב שהיה ומכל אויב שיהיה.

לכן חשוב לחזק את האמונה שלנו בקדוש ברוך הוא. על ידי התפילה אנחנו מראים כל יום, שאנחנו עדיין מאמינים שהעזרה והישועה היא רק מאת הקדוש ברוך הוא. תלמידים יקרים, שנמשיך בעזרת ה' להתחזק בתפילה, ועל ידי כך אנחנו נראה שאנחנו מאמינים באמונה שלימה, שכמו שהקדוש ברוך הוא גאל אותנו ממצרים, כך הקדוש ברוך הוא יגאל אותנו שנית, בעזרת ה' בקרוב ממש. אמן!

הרב עמירם אלבה

יום ד - ד' ניסן

"שפוך חמתך" ואליהו הנביא

בליל הסדר יש הרבה תפילות. אחת התפילות המיוחדות היא תפילת ההלל. את ההלל אומרים בדרך כלל ברצף, אבל בליל הסדר מחלקים את ההלל לשניים. שני פרקים ראשונים אומרים עוד לפני הסעודה, ואת כל שאר ההלל אומרים אחרי ברכת המזון. למה? את השאלה הזאת שאל דון יצחק אברבנאל.

דון יצחק אברבנאל היה רב חשוב לפני כחמש מאות שנה. הוא חי בפורטוגל, והוא זכה גם להיות שר האוצר של ממלכת פורטוגל. יהודי מלא ביראת שמיים וגם יודע הרבה, מבין הרבה בעולם הרחב. והנה דון יצחק אברבנאל אומר: יש לי הסבר. בשני הפרקים הראשונים, שהשיא שלהם זה "בצאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם" – אנחנו אומרים תודה שהוצאת אותנו ממצרים, ואחרי שאנחנו אומרים שהוצאת אותנו ממצרים אנחנו עושים זכר לזה. אוכלים את המצות, את המרור, עושים את הסעודה, סעודה חגיגית שהוצאת אותנו ממצרים. אחרי ברכת המזון, מגיע שלב נוסף שהולכים להגיד את שאר ההלל, שם מסביר דון יצחק אברבנאל: אנחנו מתפללים על העתיד, זה הודיה על זה שהקב"ה הולך לגאול אותנו. ואיך ההלל פותח שם? "לא לנו ה', לא לנו כי לְשִׁמְךָ יְיָ כְבוֹד". אנחנו אולי לא ראוים, אולי לא עשינו מספיק מעשים טובים, אבל הקב"ה די, הגיע הזמן לגאול את עם ישראל. זו התפילה שלנו.

רגע לפני שאומרים את התפילה הזאת, נוהגים למזוג כוס נוספת, כוס חמישית. כוס שנקראת כוס של אליהו הנביא. מה הקשר לאליהו הנביא? אומרים "שִׁפְךָ חֶמְתְּךָ אֶל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּךָ" מה זה המנהג הזה? למה הכניסו את זה לפני ההלל? מסביר דון יצחק אברבנאל, רגע לפני שאנחנו אומרים את ההלל על העתיד אנחנו מזמינים את אליהו הנביא, אליהו הנביא שמבשר על הגאולה: "וְהָשִׁיב לָב אֲבוֹת עַל בְּנֵיהֶם" בוא, בוא תראה מה אנחנו עשינו. עשינו עכשיו ליל הסדר, בזכות המצווה הזאת שאנחנו קיימנו את הפסח, בזכות זה, בוא ותגאל אותנו, בוא! ואז אנחנו אומרים "שִׁפְךָ חֶמְתְּךָ אֶל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּךָ" – זה שאנחנו לא תמיד זוכים לקיים את המצוות, הרבה פעמים זה בגלל התרבות של הגויים, הצרות של הגויים... אז ה', תשפוך חמתך על הגויים שהם גורמים לא לדעת את ה'. אבל אנחנו, הנה, עשינו ליל הסדר, הודינו לך ואנחנו רוצים להיות טובים. 'אז אליהו הנביא בוא'. פותחים את הדלת... כשהיו פותחים את הדלת, החותן שלי היה אומר: 'ברוך הבא!' הוא ממש הרגיש כאילו שאליהו הנביא ממש כאן. הרוח של אליהו הנביא. ראיתי שכך גם נהג הרב שלמה זלמן מן הרה"ר, שנפטר לפני כעשרים שנה, הוא היה פותח את הדלת ואומר: 'ברוך הבא!' ממש אנחנו מרגישים כבר, רוצים את אליהו הנביא שיבוא. אז ילדים יקרים, אני מבקש, תנסו לזכור את זה, כשתפתחו את הדלת - תגידו: 'ברוך הבא!' תגידו: 'אליהו הנביא מבשר על הגאולה!' עכשיו אנחנו עוברים לחלק של תפילה והודיה. ה', בזכות הקצת שעשינו עכשיו, עשינו ליל הסדר, תזכור לנו את זה ותביא לנו גאולה שלמה. אמן כן יהי רצון.

הרב יאיר הרשקוביץ

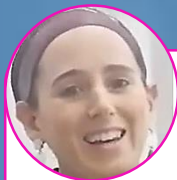
יום ה' - ה' ניסן

סימני הסדר: "ורחץ" "כרפס"

היום נדבר על שני הסימנים שבהגדה: "ורחץ", "כרפס".

בליל הסדר, אחרי שאמא עמלה על הסעודה המפוארת של ליל הסדר, הילדים כולם כולם מחכים. אנחנו אומרים: רגע אחד, בבקשה לחכות עם מצוות "וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ", מחכים עם המגיד, מחכים עם הסעודה, בשר ודגים וכל מטעמים, מחכים עם הכול ויש לנו משהו מיוחד לעשות - "ורחץ": אנחנו הולכים לנטלה, אל המים, ונוטלים את הידיים שלנו ללא ברכה. לאחר מכן אנחנו לוקחים כרפס, גבעול של סלרי, טובלים אותו במשקה עם מלח, מברכים בורא פרי האדמה ואוכלים. איזה דבר מדהים זה! ישבו רבותינו זיכרונם לברכה וחשבו, איך אנחנו נגרום לילדים לשאול שאלות? בוא נעשה כל מיני דברים משונים בליל הסדר, הילדים ישאלו שאלה, ואחרי שישאלו שאלה, אנחנו נענה להם כמה יסודות חשובים מאוד באמונה היהודית, במסורת של עם ישראל. אז מה חז"ל רוצים ללמד אותנו? הכרפס, הוא נקרא עכשיו "דָּבָר שֶׁטְבוּלוֹ בְּמִשְׁקָה", כי אנחנו טבלנו אותו בתוך משקה, ובעבר, בזמן שבית המקדש היה קיים, וכל כך הקפדנו על דיני טומאה וטהרה, היינו חייבים לפני שאנחנו אוכלים "דָּבָר שֶׁטְבוּלוֹ בְּמִשְׁקָה", ליטול את הידיים שלנו ולטהר ולקדש אותן כמו שאנחנו נוטלים לפני לחם. היום, יש אולי כאלה שנוהגים את הדבר הזה, אבל זה לא דבר שכולם נוהגים אותו: ליטול ידיים לפני "דָּבָר שֶׁטְבוּלוֹ בְּמִשְׁקָה". כשלוקחים, לדוגמא, תפוח ושוטפים אותו, או כל דבר שבאים ואוכלים ביחד עם משקאות. אבל בפסח אנחנו מדמים את אותם רגעים מתוקים שהיינו בקודש בבית המקדש, והיינו מטהרים את הידיים שלנו והיינו דואגים כל כך לטומאה וטהרה, כדי שנוכל להיכנס לבית המקדש, כדי שנוכל לאכול דבר של קודש, אז בפסח, שזה הלילה הכי קדוש בשנה, אנחנו נוטלים ידיים אפילו לפני דבר שטיבולו במשקה. אבל עדיין, גם אם רוצים לבטא את הרעיון המיוחד הזה של קרבה לקודש, למה עם עלים של סלרי? אפשר להכין איזה דבר מיוחד כזה ולטבול אותו. ולמה במים עם מלח? תביא איזה משהו, איזה תיבול מיוחד. פה יש יסוד מאוד חשוב שחז"ל רצו ללמד אותנו: זה היה האוכל של אבותינו במצרים. אם היה יהודי שהיה מוצא עלה של סלרי ירוק לאכול, הוא היה רץ לטבול את זה במים עם מלח והיה אוכל את זה. אני אגיד לכם את האמת, ילדים, סבתא שלי זיכרונה לברכה, סבתא פריבה, היתה ניצולת שואה מאושוויץ, והיא סיפרה לנו שכאשר הייתה מוצאת קליפות של תפוזים והייתה אוכלת אותם, הייתה מחלקת לה אותן והייתה אוכלת לאט לאט. זה היה בשבילה מעין מלכים ברעב של אושוויץ. ב"ה אנחנו לא מכירים את זה. לא מכירים את זה, אבל זוכרים. את ליל הסדר אנחנו לא מתחילים ממעדני המלכים שיש לנו היום, שזכינו לדור של שפע וברכה לחיות בעם ישראל, אלא אנחנו מתחילים מה"מעדן" של אבותינו שעברו את הגלות, בשביל שאנחנו נהיה פה. ואנחנו אומרים להם: "תודה רבה! אתם הייתם גיבורים ואת הלילה הקדוש ביותר אנחנו מתחילים מהכרפס שלכם".

הרבנית אביטל יומטוביאן

יום ו' - ו' ניסן

הפיוט "דיינו"

אחד מהשירים הידועים בהגדה זה השיר "דיינו", שבו אנחנו מודים לקדוש ברוך הוא על הטובות שהוא עשה איתנו במהלך היציאה ממצרים. חשוב לשים לב בפזמון, כשאנחנו שרים "דיינו", מה זה ה"דיינו"? מה אנחנו אומרים לקדוש ברוך הוא די, תפסיק? בטח שלא. אנחנו אומרים לקדוש ברוך הוא: אילו הוצאת אותנו ממצרים, ולא עשית בגויים שפטים, ולא הענשת אותם על מה שהם עשו, זה היה די. זה היה מספיק בשביל להגיד תודה. אנחנו רוצים להגיד תודה אבל לא סתם 'תודה לך הקדוש ברוך הוא'. אנחנו רוצים לפרט על כל שלב. כמו שאנחנו עושים איזה שהוא מעשה טוב אנחנו לא רוצים שיגידו לנו 'וואי, איזה יופי'. אנחנו רוצים שיסתכלו ויגידו: 'וואי איך טרחת, איך הקדשת מהזמן שלך, איך עזבת את המשחקים ועזרת לאמא בזמן שיכולת לעשות משהו אחר'. אותו דבר התודה שלנו לקדוש ברוך הוא. אנחנו אומרים לו: אילו רק היית מוציא ממצרים ולא מעניש, אילו לא היית מעניש את האלוהים שלהם ומעניש אותם... כל שלב ושלב אנחנו מודים. וגם היום כשאנחנו בעצם יודעים שהתקדמנו בתהליך הגאולה, והקדוש ברוך הוא קיבץ את נדחי ישראל, והקדוש ברוך הוא עזר לנו לנצח במלחמות, אפילו שעדיין בית המקדש לא נבנה, זה דינו בשביל להגיד תודה. אנחנו אומרים תודה לקדוש ברוך הוא מתוך הבנה שהתהליך עדיין לא הסתיים. כמו במצרים, שזה היה חמישה עשר שלבים: שהוא הוציא אותם ממצרים, והוא קרע להם את הים, והוא הולך אותם במדבר ארבעים שנה, והוא הכניס אותם לארץ ישראל ובנה בסוף את בית הבחירה... ככה גם אנחנו נזכה בעזרת ה', אחרי תהליך מופלא, שהארץ חוזרת ונותנת פירותיה בעין יפה, ועם ישראל שב... גם אנחנו נזכה להגיד תודה - על עכשיו, וגם על הגאולה השלמה שתהיה בקרוב בעזרת ה'.